

Paul Bogaers

6.11.15 – 17.1.16

**My Life in the
Bush of Ghosts**

Het Geestenbos

van Paul Bogaers

Het bonte universum van kunstenaar Paul Bogaers ligt in een klaslokaal van een voormalig schoolgebouw, midden in een woonwijk van het centrum van Tilburg. Het begint al in het trappenhuis en strekt zich uit van het klaslokaal tot in de WC. Hier heerst een visuele omnivoor; een spullenjunk, een voorwerpenfetisjist, een grootverbruiker van foto's. Bogaers is een verzamelaar in hart en nieren. Hij houdt ervan zich te omringen met dingen die hem inspireren. Daarnaast is zijn verzameling een essentieel onderdeel van zijn werkproces dat een groot reservoir aan objecten en foto's vraagt waaruit hij spontaan kan putten. "Als ik creëer probeer ik te spelen in plaats van te denken. Daarom wil ik dat mijn atelier gevuld is met mogelijkheden."

Eigen foto's maar ook gevonden foto's in de vorm van ansichtkaarten en snapshots zijn netjes geordend in een groene ladekast. Net als de boeken die keurig als soldaten in het gelid het bureau omringen. Elders in het atelier is het chaotischer. Op grote tafels en in metalen stellingkasten liggen spullen die nog een plek moeten vinden in de uiteindelijke kunstwerken: gedroogde Berenklauwen van het veldje achter de school, schedeltjes van vogels en zoogdiertjes, zwart-wit foto's van maskers, grijze eierdozen, brillen zonder glazen. Hiertussen staat het gereedschap van Bogaers: kwasten in verschillende diktes - handig bij elkaar gehouden in jampotten, verschillende soorten lijm, mesjes en karton. Maar het meest in het oog springend, of eerder in de neus, is een meurende en gorgelende emmer vol

krantenpulp, uit die emmer komt de belangrijkste grondstof voor het huidige werk van Bogaers.

Papier-maché

"Vijf jaar geleden, na mijn tentoonstelling *Upset Down* bij het De Pont museum, was ik helemaal leeg. Ik heb altijd een haat-liefde verhouding met fotografie gehad en ik wist niet meer hoe ik verder moest. Ik bevond me, figuurlijk gesproken, in een ruimte waarin ooit van alles te ontdekken viel en waar zich wonderen voordeden. Nu kende ik die ruimte echter door en door. Dan moet je een deurtje zien te vinden waarachter een nieuwe ruimte ligt, weer helemaal onbekend. Dat gebeurde met de ontdekking van papier-maché. Ineens waren er ontzettend veel nieuwe mogelijkheden. Papier-maché is voor mij een fantastisch materiaal. Het hecht zich aan foto's en aan allerlei andere materialen. Ook leidde het mij naar een nieuw domein: dat van de ruimtelijkheid. Ik stop stroken van dikke pakken krantenpapier in water. Ik haal ze door behanglijm en boetseer ze dan in vorm."

Extended Photography

Al sinds het begin van zijn carrière halverwege de jaren tachtig heeft Bogaers naar manieren gezocht om onder de meest dwingende conventies van de fotografie uit te komen. Een groep fotografen waaronder Hans Aarsman, Theo Baart en Hans van der Meer fotografeerde in die jaren het Hollandse landschap op afstandelijke wijze met een technische camera. Bogaers kon zich niet

herkennen in het gebruik van fotografie als droge representatie van de werkelijkheid, alleen om te tonen hoe die er uit ziet. Hij wilde fotografie gebruiken als gereedschap om associaties op te roepen en nieuwe betekenissen te creëren. Betekenissen die verder gingen dan dat wat waarneembaar is op een foto.

Bogaers nam een volstrekt unieke positie binnen de Nederlandse fotografie, een 'outsider' die ook in internationaal opzicht geen gelijke kende. Met analoge middelen probeerde hij zich te onttrekken aan de wetmatigheden van de fotografie. Wanneer je de huidige tendens in de hedendaagse fotografie aanschouwt – onder invloed van digitale fotografie en Photoshop wordt het platte vlak en de realiteit los gelaten – dan is de pionier uit de jaren tachtig verrassend actueel. Terugkijkend liep hij ver op de troepen vooruit.

"Ik heb steeds gezocht naar mogelijkheden om fotografie uit te breiden. Ik ben altijd jaloers geweest op schilders. Stap voor stap bouwen zij aan een beeld. Je begint met een leeg doek en iedere strek die je zet is een stap. Een fotograaf is wat dat betreft ontzettend beperkt. Met een druk op de knop is er van niets ineens alles. Mijn oplossing is steeds geweest om foto's niet als eindproduct te gebruiken maar als half-fabricaten. In het verleden combineerde ik foto's met elkaar, presenteerde ik ze onderste boven, of schilderde of tekende ik erop. Ruimtelijkheid was voor mij een logische volgende stap. Een stap naar volledige vrijheid. 'Combineren' vormt vanaf het begin

van mijn carrière de rode draad in mijn werk, maar van enkel fotografische beelden heb ik dat nu uitgebreid naar ruimtelijke voorwerpen en materialen zoals gebruiksvoorwerpen, natuurlijke materialen én natuurlijk papier-maché." Zelf bedacht hij hiervoor de term 'Extended Photography'.

My Life in the Bush of Ghosts

De tentoonstelling in Foam is genoemd naar het fameuze album *My Life in the Bush of Ghosts* van Brian Eno en David Byrne, een invloedrijke plaat in de dance- en popmuziek uit 1981. Voor het eerst worden hier samples gebruikt van allerhande verzamelde stemmen om de lead vocals van de muziek in te vullen. Net als in het werk van Bogaers vormen montage en collage een belangrijk uitgangspunt. De koortsachtige, bezeten, obsessieve sfeer die de muziek oproept is precies wat Bogaers nastreeft in zijn tentoonstelling. Op hun beurt leenden Eno en Byrne de titel van de Nigeriaanse auteur Amos Tutuola. In zijn roman uit 1954 verhaalt hij over eindeloze omzwervingen door het Geestenbos. Het geestenbos dat ook Bogaers naar eigen zeggen dagelijks bezoekt.

"Ik ben met papier-maché gaan werken toen ik geïnteresseerd begon te raken in Afrikaanse maskers en beelden. Ik vind die zo fascinerend vanwege hun uitdrukingskracht, maar ook hun bedoeling. Ze hebben een concrete vorm maar stellen altijd iets niet-stoffelijks voor: voorouders, krachten, geesten. In de Afrikaanse kunst gaat het altijd om het zichtbaar maken van iets dat onzichtbaar is. Ook naar mijn idee is dat de essentie van het kunstenaarschap. Thema's als liefde en dood zijn niet zichtbaar, maar juist die willen kunstenaars verbeelden."

Onderdeel van de tentoonstelling is een serie 'koppen' gemaakt van papier-maché met daarop foto's die herkenbaar zijn als maskers – ook van papier-maché. De dieptewerking wordt veroorzaakt door een platte foto, en voortgezet in de vorm van de kop. De foto's van de maskers zijn ook nog eens van de binnenkant van de maskers, wat het geheel een bovenmatig vervreemdend karakter geeft. Bogaers speelt graag het spel van trompe-l'oeil, het spel tussen tweedimensionaliteit en driedimensionaliteit.

Met *My Life in the Bush of Ghosts* maakt hij de stap van gesuggereerde ruimtelijkheid (in een foto) naar echte ruimtelijkheid en weer terug. Hiermee is de kunstenaar de grens tussen de foto als plat vlak en de foto als object, die hij in zijn vroegere werk al op allerlei manieren verkende, definitief overgestoken. De foto maakt nu deel uit van een groter object dat weer onderdeel wordt van een totaalinstallatie. Ook niet-fotografische objecten maken deel uit van deze wereld.

Paul Bogaers noemt zichzelf een 'toevoeger'. Een beeld is bij hem niet snel voltooid. Of misschien wel nooit. "In de Westerse traditie maakt je iets en dan is het af. Het komt dan in een museum of in een kerk te hangen en dan moet het zo blijven. Bij Afrikaanse sculpturen is dat heel anders. Ze worden gebruikt in rituelen en daarin wordt er van alles aan toegevoegd: voorwerpen, touw, offerbloed. De beelden veranderen voortdurend, en moeten dat ook om 'in leven' te kunnen blijven. Ik vind dat mooi, en betekenisvol. Westerse kunst en zeker moderne kunst is op een minimalistisch pad geraakt. *Less is more*. Maar voor die Afrikaanse beeldjes en ook voor mijn werk geldt eerder *more is more*. Iedere toevoeging, mits het de juiste is, zal de kracht van het beeld versterken."

"In mijn huidige werk zit, veel meer dan vroeger, het element van bezwering. Bezweering van de werkelijkheid, bezwering van de menselijke conditie. Dat verklaart denk ik ook mijn fascinatie voor Afrikaanse kunst; ook hierin wordt geprobeerd grip te krijgen op krachten en machten die niet zichtbaar zijn en die niettemin ons leven bepalen. Het gaat helemaal niet alleen om het zichtbare. Het onzichtbare is veel groter."

Tekst door Kim Knoppers (curator Foam)

Paul Bogaers studeerde aan de Academie voor Beeldende Vorming in Tilburg. Hij had eerder solotentoonstellingen in het Nederlands Fotomuseum (Rotterdam), De Pont (Tilburg) en groepstentoonstellingen bij Foam Fotografiemuseum Amsterdam, W139 (Amsterdam), De Beyerd (Breda) en FoMu (Antwerpen). Paul Bogaers publiceerde diverse boeken waaronder het fotoboek *Upset Down* (2010) en het literaire boek *Onderlangs* (2007). Paul Bogaers wordt vertegenwoordigd door Galerie Pennings in Eindhoven.

Print
robstolk®

Design
Vandejong

Foam wordt ondersteund door de BankGiro Loterij, De Brauw Blackstone Westbroek, Delta Lloyd, Gemeente Amsterdam, Olympus en de VandenEnde Foundation.

Randprogrammering
zie foam.org

— 3 december: Artist Talk door Paul Bogaers met introductie door curator Kim Knoppers.

— 9 januari: studiobezoek Paul Bogaers in Tilburg

— 13 januari: exclusief diner in de tentoonstelling

— 14 januari: studiobezoek Erik Fens in Amsterdam

Credits beelden:

Black Ellis, 2012
© Paul Bogaers / Courtesy Galerie Pennings

Atelier Paul Bogaers, 2014
© Paul Bogaers / Courtesy Galerie Pennings

Invocations of Beauty and Youth, 2013-15
© Paul Bogaers / Courtesy Galerie Pennings

Credit beeld achterkant:
Atelier Paul Bogaers, 2015
© Paul Bogaers / Courtesy Galerie Pennings

foam

Keizersgracht 609
1017 DS Amsterdam
+31 20 5516500
www.foam.org

